

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
Житомирського районного суду
Житомирської області
30.05.2024**

м. Київ, 2024

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 30 травня 2024 року групою НПМ здійснено відвідування Житомирського районного суду Житомирської області (далі – суд, районний суд) (*фото 1, 2*).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Хведчук Віталій Васильович, заступник директора Департаменту – начальник відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Потапович Павло Васильович, головний спеціаліст відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Коваленко Олена Володимирівна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Районний суд знаходиться за адресою: місто Житомир, вулиця Покровська, будинок 90.

Керівництво суду:

Зубчук Інна Володимирівна, голова суду (на посаді з 24.07.2023);

Мосійчук Ніна Василівна, керівник апарату суду (на посаді з 13.03.2008).

Штатна чисельність працівників апарату суду – 47,5 посади.

Штатна чисельність суддів – 8 посад.

Станом на 30.05.2024 загальний некомплект суддів – 3 посади та працівників апарату суду – 5,5 посади.

Суд розміщений у двоповерховій будівлі, яку введено в експлуатацію 1972 році. У будівлі облаштовано два входи – основний (центральный) та службовий (конвойний).

Для здійснення правосуддя у районному суді облаштовано 4 зали судових засідань, з них для розгляду кримінальних справ – 2 зали.

Зали судових засідань для розгляду кримінальних справ обладнані системою відеоконференцзв'язку та кабінами для підсудних (засуджених) загородженні зі спеціального захисного скла (*фото 3*).

Забезпечення охорони та підтримання громадського порядку в районному суді здійснюється працівниками Територіального управління Служби судової охорони у Житомирській області.

Конвоювання підсудних (засуджених) до суду здійснює Національна гвардія України.

У приміщенні суду встановлено інформаційні стенди з наявною інформацією про графік прийому громадян, правила учасників судових процесів та телефоном гарячої лінії Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (*фото 4*).

На першому поверсі будівлі суду знаходяться: 3 камери, приміщення для розміщення особового складу конвою та окремий санвузол для підсудних (засуджених) (*фото 5, 6*).

Забезпечено ізолюваний, від сторонніх осіб, маршрут конвоювання підсудних (засуджених) від спеціальних автомобілів до камерних приміщень та залів судових засідань для розгляду кримінальних справ.

Для знезаражування камерних приміщень та залів судових засідань для розгляду кримінальних справ використовуються бактерицидні опромінювачі.

На час відвідування групою НПМ підсудних (засуджених) до суду не доставляли. Протягом 2023 та 2024 років не надходило скарг від підсудних (засуджених) осіб на умови тримання на адресу районного суду.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування суду групою НПМ здійснено 2 червня 2023 року.

За результатами попереднього відвідування керівництву районного суду надано наступні рекомендації:

обладнати кімнату для роботи адвоката з підсудним (засудженим);

створити умови для забезпечення участі в судових засіданнях маломобільних груп населення;

забезпечити належне ведення журналу режиму кварцування приміщень суду.

Рекомендації, надані за результатом попереднього відвідування, виконано частково, а саме, належно ведуться журнал режиму кварцування вартових приміщень та журнал режиму кварцування залів судових засідань.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на захист від катування та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання (стаття 5 Загальної декларації прав людини, стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 28 Конституції України).

1. Вимогами пункту 6.5.2. Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 17.05.2010 № 175 (далі – ДБН Суди) передбачено, що в кожному приміщенні суду камери для підсудних (засуджених) слід передбачати виходячи з розрахунку три камери на кожен залу судових засідань для розгляду кримінальних справ. Тобто, в суді, де розташовано 2 зали судових засідань для розгляду кримінальних справ, має бути обладнано 6 камер. Натомість в суді розташовано лише 3 камери для

тримання підсудних (засуджених), що порушує вимоги роздільного розміщення чоловіків та жінок, дорослих та неповнолітніх, а також ізольованого тримання осіб, котрим заборонено спілкування між собою.

Вказані вище порушення є приводом до подання чергових заяв проти України до Європейського суду з прав людини.

Так, у справі «Yaroslav Belousov v. Russia» (заява № 2653/13 і 60980/14 від 4 жовтня 2016 року) заявник утримувався у суді в тісній кабіні разом з іншими підсудними, через брак приміщень.

За цих підстав Європейський суд з прав людини постановив, що у зв'язку з неналежними умовами утримання в суді порушено статтю 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та призначено виплати значних сум коштів в якості моральної компенсації.

2. У порушеннях вимог пункту 16 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів, затвердженої спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68 (далі – Інструкція), у коридорах, де проходить маршрут конвоювання підсудних (засуджених) від камер до залів судових засідань, відсутня система відеонагляду.

Наявність системи відеонагляду за маршрутом конвоювання підсудних (засуджених) від камерних приміщень до залів судових засідань може сприяти додатковою гарантією запобіганню жорстокого поводження з боку персоналу конвою.

3. Під час відвідування конвойних приміщень суду встановлено, що розміри камер не відповідають вимогам пункту 6.5.2 ДБН Суди. Так, за допомогою лазерного далекоміру встановлено, що площі камери № 1 складає 1,2 м² (фото 7) та камери № 2 складає 1,1 м² (фото 8). Відповідно до вищезазначеного пункту, площа кожної камери для підсудних (засуджених) повинна бути не менше ніж 4 м².

Довідково: замірювання площі камер для підсудних (засуджених) здійснювалося з використанням сертифікованого приладу «Bosch PLR 25».

4. Окрім цього, у порушення пункту 20 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями та пункту 22.5 Європейський пенітенціарних правил, підсудні (засуджені) не мають доступу до чистої питної води у камерних приміщеннях.

5. Також, групою НППМ встановлено відсутність у камерних приміщеннях вікон та системи припливно-витяжна вентиляції, чим порушено пункт 8.2.3 ДБН Суди.

Вищезазначене порушення лишило можливості підсудні (засуджені), які тримаються у камерних приміщеннях, доступу до свіжого повітря та природного освітлення.

Порушення права на професійну правничу допомогу (стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 59 Конституції України).

6. У порушення вимог пункту 6.5.2 ДБН Суди, статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статті 59 Конституції України у приміщенні суду не обладнано кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими), що унеможливило реалізацію їх права на захист.

Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (далі – Європейський комітет) у своїй 21-ій Загальній доповіді [СРТ/Inf (2011) 28] наголошує на необхідності проведення зустрічі адвоката із затриманою особою у приватному порядку, віч-на-віч для того, щоб затримана особа відкрито говорила яким чином з нею поводяться. Європейський комітет не вбачає жодної необхідності відступати від принципу конфіденційності зустрічей між адвокатом і зацікавленою особою.

Окрім цього, зазначене порушення може стати причиною чергових звернень до Європейського суду з прав людини і виплатою Україною значних сум коштів в якості компенсації.

Так, у справі «Firstov v. Russia» (заява № 67312/12) Європейський суд з прав людини констатував, що хоч підсудний і міг спілкуватися зі своїм захисником через загородження у залі суду, у тому числі під час перерв, які оголошувалися для цієї мети суддею за клопотанням заявника, не було доведено, що такі консультації носять конфіденційний характер у зв'язку з присутністю конвою у межах досяжності слуху. Таким чином, Європейський суд з прав людини засвідчив порушення статтю 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Порушення права осіб на рівний доступ до правосуддя (стаття 9, 13 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю та стаття 21 Конституції України).

7. Доступ маломобільним групам населення та підсудним (засудженим), що пересуваються на кріслах колісних, на другий поверх, де розміщені зали судових засідань для розгляду кримінальних справ, неможливий через відсутність пандусу або іншого підйомного механізму (*фото 9*).

Також, службовий (конвойний) вхід не обладнано зовнішнім пандусом та має круті та вузькі сходи, що не дозволяє підсудним (засудженим), які пересуваються на кріслах колісних, без сторонньої допомоги потрапити до приміщення залів судових засідань для розгляду кримінальних справ. Таким чином, зазначені вище вимоги порушують вимоги Державних будівельних норм України 2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель та споруд. Основні положення», затверджені наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 30.11.2018 № 327.

Порушення права на життя (стаття 3 Загальної декларації прав людини, стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

8. Тимчасове укриття в суді не облаштовано, що є порушенням Вимог щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579 та Кодекс цивільного захисту України.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України в Житомирській області та Житомирському районному суду Житомирської області:

1. Опрацювати питання щодо збільшення кількості камерних приміщень відповідно до вимог пункту 6.5.2 ДБН Суди;
2. Забезпечити приміщення суду системами відеонагляду в коридорах, де проходить маршрут конвоювання підсудних (засуджених) від камер до залів судових засідань;
3. Обладнати камерні приміщення системою припливно-витяжної вентиляції;
4. Забезпечити дотримання встановленої норми площі у камерних приміщеннях згідно вимог пункту 6.5.2 ДБН Суди;
5. Облаштувати будівлю суду кімнатою для роботи адвоката з підсудними (засудженими);
6. Забезпечити вільний доступ підсудних (засуджених) до чистої питної води;
7. Забезпечити доступ до приміщень районного суду маломобільним групам населення;
8. Обладнати будівлю суду найпростішим укриттям.

Додаток: Фотознімки до звіту на 2 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ

**Заступник директора Департаменту –
начальник відділу інспектування об'єктів
контролю в правоохоронних, судових
органах та військових формувань
Департаменту з питань реалізації
національного превентивного механізму
Секретаріату Уповноваженого Верховної
Ради України з прав людини**

Віталій ХВЕДЧУК

Фотознімки до звіту

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

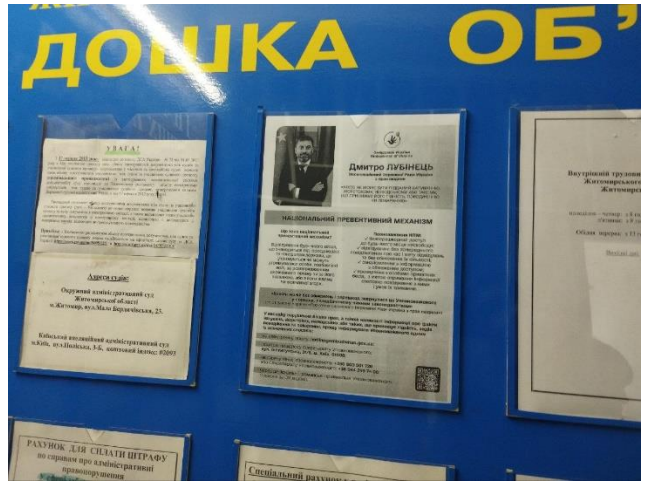

Фото 5

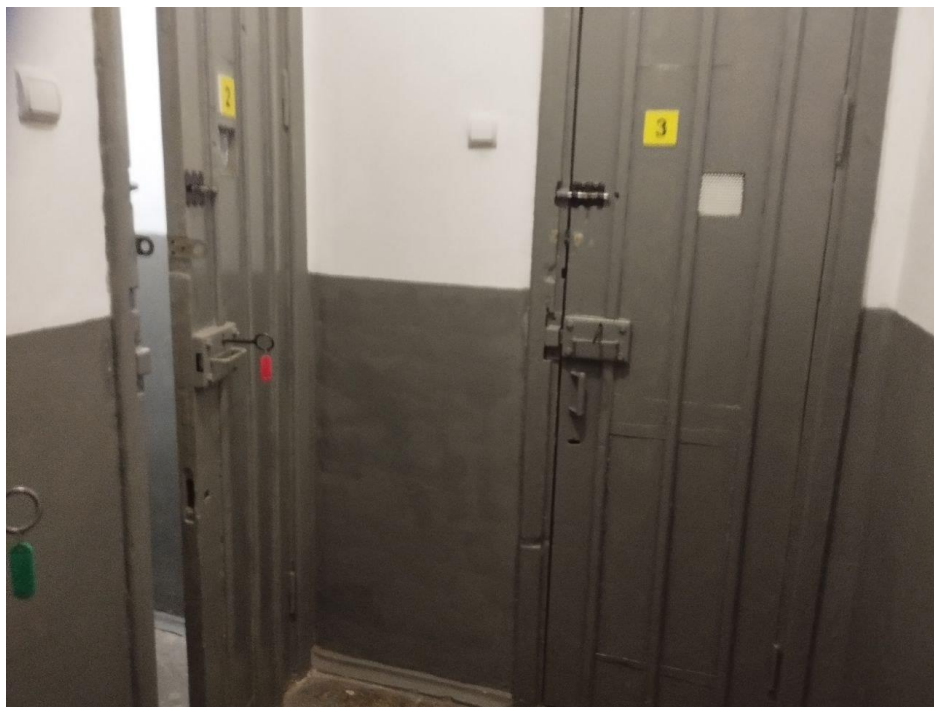

Фото 6

Фото 7

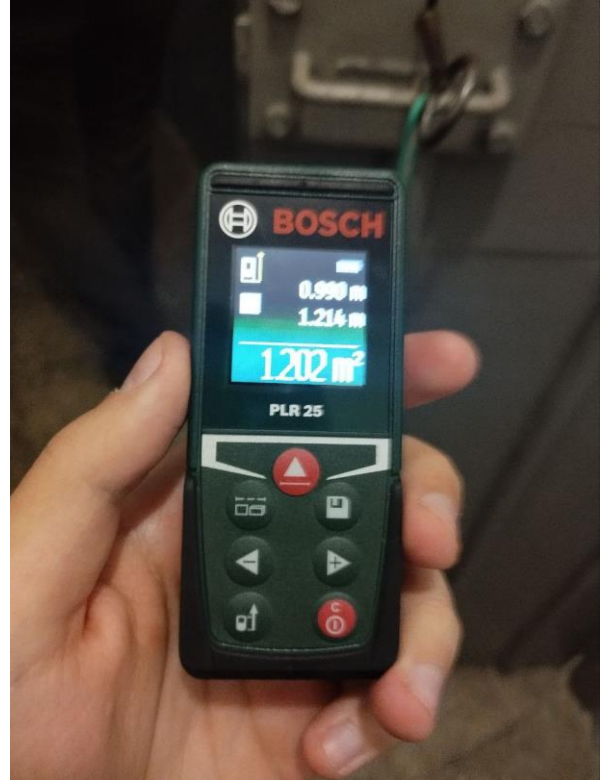

Фото 8

Фото 9

